

POLONIA WŁOSKA

BIULETYN INFORMACYJNY

Rok 2 numer 3(4)

MAJ - CZERWIEC - LIPIEC - SIERPIEŃ

1997

Do czytelników

W biuletynie ze stycznia i lutego 1997 roku zamieściliśmy pierwszą część artykułów dotyczących dwóchsetlecia powstania polskiego hymnu narodowego w Reggio Emilia. Opisaliliśmy, w jaki sposób narodziły się we Włoszech Legiony Polskie pod dowództwem Jana Henryka Dąbrowskiego w latach 1796-1797.

W niniejszym numerze drukujemy pieśń Legionów skomponowaną przez Józefa Wybickiego latem 1797 roku, która stała się później polskim hymnem narodowym i dziś powszechnie znana jest jako "Mazurek Dąbrowskiego". Sylwetki dwóch wybitnych Polaków: Dąbrowskiego i Wybickiego uzupełniają dział poświęcony temu tematowi.

Uroczystości związane z 200-leciem powstania hymnu odbyły się 5 lipca w Reggio Emilia.

W obecnym numerze biuletynu czytelnicy znajdą ponadto nową wersję Statutu Związku Polaków we Włoszech uchwaloną przez Walny Zjazd 8-9 marca br. w Rzymie. Jego opublikowanie umożliwi wszystkim czytelnikom i zainteresowanym zapoznać się bliżej z działalnością Związku.

Za pomoc w ukazaniu się obecnego numeru dziękujemy Polskim Liniom Lotniczym LOT, Polskiemu Ośrodkowi Informacji Turystycznej w Rzymie oraz firmie Eurolines srl. we Florencji. Dziękujemy środowiskom i osobom, które dokonały kolejnych wpłat na biuletyn, a więc: Ognisku Polskiemu w Turynie, Stowarzyszeniu kulturalnemu Nowy Świat w Neapolu, Związkowi Polaków w Mediolanie, panu Bronisławowi Borysowiczowi, pani Marinie Ciccarini, panu Sergio Roatta, panu Gianni Lanari, pani Joanny Gierszewskiej, pani

Janinie Daniszewskiej Birindelli, pani Małgorzacie Ekes i pani Marii De Regibus z Rzymu, panu Edwardowi Grabowskiemu z Rawenny oraz agencji turystycznej Setec-Tour we Francji. Słowa wdzięczności należą się również Wydziałowi Konsularnemu Ambasady RP w Rzymie i firmom przewozowym Contribus i Radtur na Piazza Tiburtina w Rzymie za pomoc w rozprowadzaniu biuletynu.

Redakcja

Spis treści

- ◆ **200-lecie Mazurka Dąbrowskiego:**
 - Pieśń Legionów Polskich we Włoszech.....
 - Canto delle Legioni Polacche in Italia
 - Henryk Dąbrowski
 - Józef Wybicki
 - Program uroczystości
- ◆ **Z działalności Związku Polaków we Włoszech**
- ◆ **Komisja turystyczna ZPwW**
- ◆ **Wywiad z Władysławem Bartoszewskim**
- ◆ **Referendum konstytucyjne**
- ◆ **Polska - NATO**
- ◆ **Polska a Unia Europejska.....**
- ◆ **Polsko-Włoska Komisja Mieszana**
- ◆ **Współpraca prawna włosko-polska**
- ◆ **Relikwie Św. Wojciecha w Rzymie.....**
- ◆ **Młodzież polska studiująca we Włoszech:**
 - Salezjanum w Rzymie
- ◆ **Ogłoszenie**
- ◆ **Korespondencje i wydarzenia kulturalne:**
 - Frascati, Genua, Mediolan, Rzym, Spoleto, Turyn, Wenecja
- ◆ **"Słyszę Serce"**
- ◆ **Dedykowane Marii Konopnickiej**
- ◆ **Eurolines s.r.l.....**
- ◆ **Z nowości wydawniczych**
- ◆ **Listy do Redakcji.....**
- ◆ **Adresy placówek polskich we Włoszech.....**
- ◆ **Sommario in italiano**

200-lecie Mazurka Dąbrowskiego na pierwszym planie

“W pobliskim Pałacu Biskupim
Józef Wybicki w lipcu 1797 roku
napisał Mazurka Dąbrowskiego
“Jeszcze Polska nie zginęła”.
Wiersz zaintonowany
wśród murów Reggio stał się
polskim hymnem państwowym”.

*(tablica pamiątkowa umieszczona w 1977 r. przez
gminę Reggio Emilia i Polską Akademię Nauk)*

Pieśń Legionów polskich we Włoszech

Jeszcze Polska nie zginęła,
Póki my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za Twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami,
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Marsz, marsz ...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

Marsz, marsz ...

Mówi ojciec do swej Basi
Cały zapłakany
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.

*Dzieje hymnu są ściśle związane z burzliwymi czasami
walk o niepodległość.*

*Słowa Pieśni Legionów polskich we Włoszech
wzbogacone melodią starego polskiego mazurka miały
za zadanie wzniecenie w polskich legionistach zapału i
odwagi w długiej drodze do wyzwolenia Ojczyzny. Nie
przypadkiem Wybicki wspomina postacie z historii
polskiej:*

*Stefana Czarnieckiego, który po długotrwałych
zmaganiach z oddziałami szwedzkimi
w XVII wieku powracał zwycięski zza morza.
Pieśń Legionów została uznana oficjalnie
za hymn państwowy w 1926 roku.*

Canto delle Legioni polacche in Italia

“ Nel vicino Palazzo Vescovile
Józef Wybicki nel mese di luglio 1797 scrisse
La Mazurka di Dąbrowski
“Jeszcze Polska nie zginęła”
che per la prima volta intonata tra le mura di
Reggio divenne l'inno nazionale polacco”.

*(lapide commemorativa posta nel 1977 dal Comune
di Reggio Emilia e dall'Accademia Polacca delle
Scienze)*

La Polonia non è ancor morta,
finché noi viviamo,
ciò che la violenza straniera ci ha tolto,
riprenderemo con la sciabola.

In marcia, in marcia, Dąbrowski
dalla terra d'Italia in Polonia,
sotto il tuo comando
ci ricongiungeremo alla nazione.

Passeremo la Vistola, passeremo la Varta,
saremo polacchi,
ci ha mostrato Bonaparte
come si deve vincere.

In marcia, in marcia...

Come Czarniecki¹ a Poznań
dopo l'invasione svedese
per salvare la patria
torneremo per mare.

In marcia, in marcia ...

Dice il padre alla sua Barbara
commosso alle lacrime,
ascolta bene, sembra siano i nostri
a rullare i tamburi.

In marcia, in marcia ...

Jan Henryk Dąbrowski (1755-1818)

¹ Stefan Czarniecki (1599-1665), uno dei più importanti

Jan Henryk Dąbrowski znany jest przede wszystkim jako twórca Legionów Polskich we Włoszech. Brał czynny udział w Powstaniu Kościuszkowskim wstawiając się obroną Warszawy. Po upadku powstania Dąbrowski, poinformowany o projekcie utworzenia za granicą wojska polskiego, udał się do Paryża i przedstawił projekt utworzenia Legionów Polskich francuskiemu Dyrektoriatowi.

Propozycja Dąbrowskiego nie wzbudziła większego entuzjazmu, ale nie została też do końca odrzucona. W grudniu 1796 roku Dąbrowski przybył do Mediolanu i przedstawił swój plan Bonapartemu, który początkowo nieufny, ostatecznie przekonał się do tej idei. 9 stycznia 1797 roku podpisany został układ, na mocy którego utworzono Legion Polski (*patrz Biuletyn nr. 1/97*). Odtąd losy Dąbrowskiego ściśle związały się z losem Legionów Polskich.

3 listopada 1806 roku wraz z Wybickim podpisał odezwę, w której wezwał naród do powstania. Walczył w popieranym przez Napoleona powstaniu przeciw Prusakom w Wielkopolsce. Wstąpił się w kampaniach napoleońskich w latach: 1806-7, 1809, 1812.

Dąbrowski podczas aktywnego życia w czasie walk niepodległościowych zasłużył się jako żołnierz, polityk i patriota. Upamiętniony przez Wybickiego słynnym *Mazurkiem* stał się symbolem Polaka walczącego o wolność i niepodległość nie tylko swojej Ojczyzny.

Józef Wybicki (1747-1822)

Józef Wybicki był senatorem, wojewodą, prezesem sądu najwyższego Królestwa Polskiego, autorem wielu dzieł np. *Samnitka*, *Kmiotek*, *Zygmunt August* i innych twórcą narodowego hymnu *Jeszcze Polska nie zginęła*.

Jako polityk brał czynny udział w pracach Komisji Edukacji Narodowej i przy opracowaniu Kodeksu Prawnego autorstwa Andrzeja Zamoyskiego. Owocem tej współpracy były "Listy patriotyczne do byłego kanclerza Andrzeja Zamoyskiego (1776-1778)", w których Wybicki opowiadał się za zniesieniem pańszczyzny i przywiązania chłopca do ziemi. Po upadku Rzeczypospolitej, zmuszony do porzucenia działalności politycznej, poświęcił się zarządzaniu dobrami księcia Stanisława Poniatowskiego i działalności literacko-teatralnej. Był gorącym

zwolennikiem Konstytucji Trzeciego Maja i posłem na Sejm. Podczas Powstania Kościuszkowskiego był członkiem rządu powstańczego i wysłannikiem Kościuszki do oddziału Dąbrowskiego, który znajdował się w Wielkopolsce. Po upadku powstania pozbawiony wszelkich dóbr wyjechał do Francji, gdzie po nawiązaniu kontaktu z Barss'em opowiedział się po stronie partii Uchodźców Polskich. Poświęcił całą swoją energię na utworzenie oficjalnego przedstawicielstwa Polski za granicą. Wybickiemu zawdzięczamy powstanie polskich oddziałów za granicą i powołanie na dowódcę Legionów J. H. Dąbrowskiego. Nie przypadkiem wysłano Wybickiego z Paryża do Włoch, aby szukał nowych rozwiązań wobec sytuacji powstałej po zawieszeniu wojny z Austrią. Trudno jest ustalić dokładną datę powstania *Mazurka*. Tradycyjnie podawana jest data 7 lipca, jako że tego dnia w Reggio Emilia Wybicki ujrzał po raz pierwszy polskich legionistów w strojach narodowych i wzruszony głęboko tym widokiem w prostych słowach dał wyraz swym uczuciom Polaka i patrioty.

Program uroczystości w sobotę 5 lipca 1997, w Reggio Emilia

9.00: przybycie kompanii honorowych polskiej i włoskiej oraz gości na Piazza Prampolini przed pałacem Rady Miejskiej; podniesienie flag Polski i Włoch przy odegraniu hymnów narodowych;

9.15: spotkanie z przedstawicielami miejscowych władz w *Sala del Tricolore* w ratuszu; powitanie przez Burmistrza; przemówienie Przewodniczącego Izby Deputowanych Włoch Luciano Violante; przemówienie przedstawiciela władz RP; krótka historia Hymnu Polskiego i Legionów oraz ich obecność w literaturze (dr K. Jaworska); odśpiewanie hymnu polskiego i włoskiego przez Chór Chłopięcy i Męski *Poznańskie Słowiki*;

10.30: Apel Poległych na Piazza Prampolini oraz prezentacja obu kompanii honorowych; złożenie wieńca pod tablicą pamiątkową *Mazurka Dąbrowskiego* (we frontonie Pałacu Rady Miejskiej);

11.30: przejście pod Pomnik Poległych przed Teatro Valli i złożenie wieńców;

13.00 obiad (wydaje Burmistrz);

15.30: zwiedzanie Pałacu Biskupiego (główna kwatera J. H. Dąbrowskiego), i katedry przez gości i miejscowe władze;

16.00: Msza w Katedrze - chór *Poznańskie Słowiki* (m.in. Te Deum);

21.30: ognisko dla wszystkich gości na polu biwakowym z udziałem 800 harcerzy polskich i przedstawicieli skautów włoskich.

Uroczystości związane z 200-leciem powstania Mazurka Dąbrowskiego miały miejsce także w niedzielę 6 lipca br. w **Mediolanie** i w **Chivasso** pod Turynem. Oto program:

10.30: występ Kompanii Honorowej WP na Piazza Duomo w Mediolanie w miejscu, gdzie 20 stycznia 1797 r. J. H. Dąbrowski odczytał odezwę do Legionistów;

17.00: apel ku czci żołnierzy polskich z pierwszej wojny światowej (spoczywających na cmentarzu *La Mandria* w Chivasso) na placu głównym w Chivasso; warty przed tablicą ku czci Armii Hallera (fronton Pałacu Rady Miejskiej): Kompania Honorowa, harcerze;

18.00: Msza Św. na placu przed Katedrą w Chivasso;

21.00: Turyn: koncert *Poznańskich Słowików*, Villa San Giuseppe.

Po koncertach w Reggio Emilia, Chivasso i Turynie, Chór Chłopców i Męski *Poznańskie Słowiki* pod dyrekcją prof. Stefana Stuligrosza wystąpił we Florencji (7 lipca w katedrze) i w Rzymie (8 lipca w kościele S. Spirito).

Z działalności Związku Polaków we Włoszech

W dniu 21 czerwca br. odbyło się w Tortoreto Lido, w hotelu Summer pani Małgorzaty Wąsowicz Summa, drugie spotkanie Zarządu. W tym, jak i w pierwszym zebraniu, które odbyło się w Rzymie 8 kwietnia br., rozpatrywano sprawę funkcjonowania Związku.

Opracowany został przede wszystkim regulamin wewnętrzny Zarządu. Podkreślono, że Prezes Związku jest jednocześnie Prezesem Zarządu. Ustalono, iż instytucje, którym Zarząd uzna za celowe zaproponowanie przyjęcia członkostwa Związku, nie będą zobowiązane do płacenia składek pieniężnych w ustalonej wysokości. Ich wkład w działalności Związku może być różnoraki: w postaci dobrowolnych składek pieniężnych czy też usług w naturze.

Odnosnie komisji problemowych podkreślono, że o ile pewne komisje jak prawno-statutowa, finansowa, historyczna, kultury i nauki czy turystyczna mogą skutecznie działać na szczeblu centralnym, inne jak opieki społecznej, przedsiębiorczości czy młodzieżowa powinny dostosowywać swoją działalność do potrzeb lokalnych i być obecne bezpośrednio w terenie.

Celem uzupełnienia archiwum i utworzenia banku danych Związku, Prezes Zarządu zwraca się do wszystkich organizacji członkowskich z prośbą o dostarczenie statutu, krótkiej historii i charakterystyki działalności danej organizacji, nazwisk osób odpowiedzialnych, listy członków wraz z wypełnionymi kwestionariuszami indywidualnymi oraz wpłacenie na konto Związku składek za rok 1997 (członkostwo liczy się wg. roku kalendarzowego).

Na adres Związku napłynęły ostatnio listy osób z prośbą o informacje o działalności ZPwW. Przytaczamy niektóre z nich:

Mam na imię Danuta, mam 36 lat i od 11 lat jestem we Włoszech. Dzięki uprzejmości pani Konsul Marii Olszańskiej z Ambasady RP w Rzymie otrzymałam pocztą nr. 2 *Biuletynu Informacyjnego Polonia Włoska*. Nie miałam wcześniej pojęcia o jego istnieniu, jak również o istnieniu Związku Polaków we Włoszech. Było dla mnie miłym zaskoczeniem, że Polonia Włoska zorganizowała się i to w wielu miastach. Jest to naprawdę wspaniała i pocieszająca wiadomość, po 11 latach pobytu w Italii wreszcie nie czuję się "samotna". W rejonie, w którym mieszkam jest sporo Polek w podobnej jak moja sytuacji tj. zamężnych z obywatelami włoskimi. Znamy się i spotykamy dość często ale to trochę za mało... Spotkania kulturalne w Rzymie i inne ważne wydarzenia z życia Polonii są godne uwagi i istnienie Biuletynu pozwoli na uczestnictwo w nich.

Proszę więc o informację, w jaki sposób można otrzymać na bieżąco Biuletyn i wejść w skład Związku Polaków.

Danuta Balcerzak Reali
San Giovanni Incarico (FR)

Proszę Związek Polaków we Włoszech o poinformowanie mnie o działalności Związku i o umożliwienie mi kontaktu telefonicznego z nim.

O istnieniu Związku Polaków zostałam poinformowana przez Ambasadę Polski.

mgr. Halina Sobańska
Gasperina (CZ)

Uprzejmie proszę o przesyłanie mi informacji na temat działalności Związku oraz w jaki sposób mogłabym również i ja do niego należeć. We Włoszech mieszkam od 6-ciu lat.

Elżbieta Moskal Santucci
Pizzone (IS)

Zarząd sugeruje, aby osoby, które pragną wstąpić do Związku czy też z nim współpracować zwróciły się do najbliższego ośrodka polonijnego. Listy, które wpłynęły lub wpłyną na adres siedziby Związku są i będą przekazywane do organizacji terenowych.

Aby bliżej się zapoznać z celami i z zasadami funkcjonowania ZPwW zachęcamy do lektury Statutu Związku, załączonego do obecnego numeru biuletynu.

Zarząd jest ponadto w trakcie rozpatrywania projektów godła Związku Polaków we Włoszech, którego ustalenie przypada wg statutu Walnemu Zjazdowi.

Przypominamy, że składki członkowskie, wpłaty na Biuletyn i ewentualne wolne datki na działalność Związku mogą być przekazywane, zaznaczając każdorazowo powód wpłaty ("causale del versamento"), na

c/c n. 91443002
Associazione Generale dei Polacchi in Italia
Via Piemonte 117 - 00187 Roma

Komisja turystyczna Związku Polaków we Włoszech

Na ogłoszony w nrze 1/1997 kwestionariusz dotyczący struktur obsługujących ruch turystyczny między Polską a Włochami wpłynęły dotychczas następujące odpowiedzi:

- *Hotel Summer (Małgorzata Wąsowicz Summa)*
Via Ovidio 1, 64019 Tortoreto Lido (TE)
tel: 0861.787424, fax: 0861.787888

- *Ostello per la Gioventù "Genova" - AIG*
(*M.A. Urszula Szumigaj*)
Via Costanzi 120, 16136 Genova
tel/fax: 010.2422457, e-mail: hostelge.at.iol.it

- *Hotel Santa Prassede (Szymon Lubaś)*
Via di Santa Prassede 25, 00184 Roma
tel/fax: 06.4814850

(hotel dwu gwiazdowy w pobliżu głównego dworca Termini, obok Bazyliki Santa Maria Maggiore)

- *Agenzia viaggi "I due cavalli" s.r.l.*
Via Risorgimento 4/a,
29017 Fiorenzola d'Arda (PC)
tel: 0523.941422
(organizuje m.in. pielgrzymki do Polski)

- *Elżbieta Banaszak (tłumacz turystyczny)*
(iscritta all'albo provinciale degli idonei all'esercizio della professione di interprete turistico in lingua polacca per la Provincia di Torino)
tel: 0121-57807 lub 0347.2515759

Przewodnicy turystyczni uprawnieni do wykonywania zawodu:

Florencja

- *Anna Maria Młotkowska Trinca*
(polski, włoski, francuski)
tel/fax: 055.6530879

Rzym i prowincja

- *Barbara Ludwikiewicz Grassi*
(polski, włoski, angielski, rosyjski)
tel/fax: 06.370.90.64

- *Ettore Nardi*
(polski, włoski, francuski, rosyjski)
tel: 06.718.05.50

- *Giuseppe Pustka*
(polski, włoski, czeski, rosyjski, francuski, niemiecki)
tel: 06.66561587

Rzym i prowincja oraz Ogrody Watykańskie

- *Maria Teresa Dembińska Morawska*
(polski, włoski, francuski)
tel: 06.5294437, fax: 06.5291266

- *Anna Demidowicz Sandretti*
(polski, włoski, rosyjski, niemiecki)
tel: 06.65743385

Wenecja

- *Małgorzata Żytkiewicz*
(polski, włoski)
tel: 041.412163

- *Jolanta Piotrowska*
Kościoły i Bazylika Św. Marka (polski)
tel: 041.5415674

Klub publicystów polonijnych Stowarzyszenia Dziennikarzy RP przyznał inż. Mieczysławowi Rasiejowi (prezesowi Związku Polaków we Włoszech i prezesowi Ogniska Polskiego w Turynie) dyplom za zasługi w popularyzacji kultury polskiej za granicą.

Serdecznie gratulujemy!

Redakcja Biuletynu

**Wywiad z Władysławem Bartoszewskim,
byłym ministrem spraw zagranicznych RP
(marzec-grudzień 95)**

*Jak układają się obecnie stosunki między
Polską a Unią Europejską?*

Od chwili, gdy Polska stała się państwem stowarzyszonym, czyli od lutego 1994, te stosunki konsekwentnie zmierzają do członkostwa w UE. Z punktu widzenia podstawowych norm obywatelskich, takich jak prawa człowieka, wolność wypowiedzi i wolność mediów, prawa mniejszości narodowych oraz stosunki z sąsiadami, Polska już się dostosowała do norm panujących w państwach zachodnich. Sejm i Senat RP uchwały ostatnio ustawę znoszącą karę śmierci w Polsce, choć opinie w społeczeństwie są na ten temat podzielone, jak zresztą wszędzie na Zachodzie. Jeśli chodzi natomiast o kwestię dostosowań prawnych w zakresie ekologii, transportu, przemysłu, rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa itd., to jeszcze jest dużo do zrobienia, gdyż wiadomo że jest to encyklopedia przepisów, a przy wszystkich nowych inicjatywach legislacyjnych w parlamencie zwraca się uwagę czy dany przepis, prawo, postanowienie nie pozostanie w sprzeczności ze standardami Unii.

*Jakie są kwestie sporne między Warszawą a
Brukselą?*

Najbardziej trudnym zadaniem jest i będzie dostosowanie do wymogów Unii polskiej gospodarki rolnej. W Polsce ok. 25% obywateli pracuje na roli, w Unii natomiast liczba zatrudnionych w rolnictwie nie przekracza 8-10%. Ponadto w Polsce wydajność jest mniejsza niż w zachodniej Europie. Restrukturyzacja będzie o tyle trudna, że będzie trzeba znaleźć miejsca pracy dla osób, które stanowią nadwyżkę przy zatrudnieniu na roli. To jest kwestia bardzo daleko idących zmian. Obecnie jest w Polsce duża ilość drobnych gospodarstw rolnych, o przeciętnej powierzchni ok. 7,5 ha, a idealnym rozwiązaniem byłoby utworzenie gospodarstw średnich o wielkości co najmniej kilkunastu ha. Należy jednak podkreślić, iż restrukturyzacja rolnictwa będzie musiała nastąpić niezależnie od tego, czy wejdziemy do Unii czy nie, jest to po prostu kwestia podnoszenia

konkurencyjności tego sektora. Inne gałęzie gospodarki, w których trudne i kosztowne będą przemiany, to górnictwo na Śląsku, przemysł hutniczy i stoczniowy. Tam również restrukturyzacja pociągnie za sobą spadek zatrudnienia. Polska właściwie liczy na to, iż otrzyma od Unii tzw. okresy przejściowe, aby restrukturyzować swoje wrażliwe sektory, tak jak to się stało z Grecją, Hiszpanią, Portugalią czy też, ostatnio, z Austrią.

*Czy poparcie polskiego społeczeństwa dla
Unii Europejskiej i dla NATO jest takie same?*

Ostatnie badania wskazują na to, iż ok. 80% społeczeństwa wypowiada się za NATO, a trochę mniej za Unią. W Polsce, jak z resztą w każdym kraju Europy środkowej, nie ma ustabilizowanego obrazu politycznego i gospodarczego Europy i jakiegoś programowego obrazu własnych zamierzeń i wobec tego ulega się różnego rodzaju nastrojom. Sympatie do NATO są związane z udziałem Polaków od pokoleń w sojuszach z Ameryką, z Anglią, z Francją. Jedynym niepokojem mogła być potężna rola Niemiec w NATO, ale ten niepokój został wyeliminowany z chwilą, kiedy nastąpiła w ostatnich kilku latach tak daleko idąca poprawa, wprost rewolucyjna, stosunków między Polską a Niemcami, jakiej nie mieliśmy w historii. Patrząc na NATO, patrzymy po prostu w naszych wiecznych sojuszników. Jest to nie tylko orientacja zachodnia, ale i również proamerykańska. Ja bym zaryzykował stwierdzenie, że Polacy są najbardziej proamerykańskim narodem w Europie. W Polsce w gruncie rzeczy nie było antyamerykanizmu ani wśród inteligencji, ani wśród ludu. Antyamerykanizm, który obserwuje się czasem we Francji, w Niemczech czy we Włoszech, w niektórych kołach intelektualnych i partiach politycznych, nie jest w Polsce zjawiskiem. Natomiast Unia Europejska pociąga za sobą szereg znanych zobowiązań, dostosowań i ograniczeń natury gospodarczej sięgającej życia codziennego każdego obywatela. Polak, tak jak dla Francuz czy Włoch, interesuje się cenami mięsa i owoców, importem i eksportem towarów itd. Powstają nieraz pytania, czy wejście do Unii Europejskiej nie pociągnie za sobą pewnych niekorzyści, jak Unia wpłynie na sytuację ciężkiego przemysłu, drobnych rolników i na rynku pracy.

*Jakie mogą być dla Polski korzyści i
niekorzyści z wejścia do Unii Europejskiej?*

Osobiście jestem zdania, że Polska ma w członkostwie w Unii głównie korzyści, bo jeżeli pozostaniemy sami dla siebie, to rozwój cywilizacyjny, techniczny, technologiczny, już dzisiaj elektroniczno-komputerowo-internetowy świata będzie postępował, a my będziemy jakąś prowincją,

taką jak do niedawna była uważana w całym bloku wschodnim Bułgaria w stosunku do innych państw obozu socjalistycznego. Za kilkanaście lat Rosja czy też Ukraina odnajdą się gospodarczo i politycznie, nie powinny one mieć wtedy do czynienia na zachodzie z sąsiadem, który byłby oazą zacofania, oderwany od faktycznego rozwoju gospodarczego Europy.

Czyli pan sądzi, że Rosja nie jest skazana na schyłek, i że w nieodległej przyszłości rozwinie się?

Nie można w ogóle przyjąć założenia, żeby stukilkudziesięcioletnie państwo mające 17 milionów kilometrów kwadratowych powierzchni miało być trwale ograniczone w możliwościach rozwoju. Można mieć poglądy różne co do rozwoju demokracji, ale potencjał gospodarczy Rosji nie ulega wątpliwości.

Wydaje się, iż dużo wagi Polska przywiązuje do stosunków z Ukrainą...

Polska ma wzorowe stosunki z Ukrainą. Byliśmy pierwszym krajem na świecie, który uznał w sierpniu 1991 roku suwerenność tego państwa. Ukraińcy bardzo to sobie cenią i przy każdej oficjalnej wizycie jest to podkreślane. Mimo tego, iż istniały w historii napięcia między obu narodami i krajami, to Polacy pomagają Ukrainie w utrwalaniu jej poczucia stabilizacji i suwerenności. Sprawa jest delikatna, ponieważ istnieją różnego rodzaju różnice między Moskwą a Kijowem, ale nie możemy zupełnie w to wnikać. Jest to jednak znaczące, że Ukraina nie wypowiada się przeciwko udziałowi Polski w NATO.

Jak pan to tłumaczy?

Oni czuliby się bezpieczniejsi mając w nas partnera NATO, bo wiedzą, że my im nie zagrażamy i zagrażać nie będziemy. Myślę, że takie jest rozumowanie Ukraińców. To jest ogromny kraj. Gdyby Ukraina doszła do stabilizacji, to potencjalne możliwości tego państwa, które ma i surowce i przemysł, ogromne przestrzenie i pracowitych ludzi, byłyby ogromne. Niemcy i Stany Zjednoczone dobrze to rozumieją, a ciekawe jest również stanowisko Kanady, państwa należącego do NATO, które ma ze względu na liczną ludność pochodzenia ukraińskiego, bardzo proukraińskie nastawienie, z czego państwa europejskie nie zawsze sobie dają sprawę.

Przechodząc teraz do stosunków polsko-niemieckich, które obecnie kształtują dwa traktaty podpisane w latach '90-91, niektórzy obserwatorzy oceniają zbliżenie między obu narodami w taki sam sposób co Niemców i Francuzów po drugiej wojnie światowej. Czy jest to według pana utopia czy też konkretna możliwość?

Traktat między Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej granicy (14 listopada 1990 r.) i Traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy (17 czerwca 1991 r.) są podstawą jakiej nigdy nie było między obu narodami i państwami. Stosunki między Polakami a Niemcami mogą rzeczywiście się ukształtować w ten sam sposób co stosunki między Francuzami a Niemcami, z tym że jest to proces, który wymaga pracy wychowawczej, oświatowej i politycznej. Na przyjazne stosunki francusko-niemieckie wpływają dzisiaj nie tylko pierwsze kroki podejmowane przez dowódców obu krajów - Adenauera, Schumana, De Gaulle'a w latach '50 i '60, ale również to, że minęło szereg lat, podczas których wspólne interesy gospodarcze i polityczne sprawdzają się, a konflikto- i generacyjne problemy wygasają. Przed Polską i Niemcami podobna droga była trudniejsza do rozpoczęcia dlatego, że Francja nie doznała takich cierpień ze strony Niemców jak Polska. Nie można też porównywać reżimu okupacyjnego ani okrucieństw wojny. Francuzi nie byli uważani za podludzi jak słowianie, Polacy byli odznaczani literą P - stworzono wobec milionów ludzi psychologiczną przepaść, z której trzeba było wyjść. Polska miała pozycję wyjściową o wiele trudniejszą. Uważam, że w tej chwili pole jest czyste, trzeba dalsze lęki eliminować, zwalczyć w obu krajach tendencje szowinistyczne. Ja nie wierzę we wrodzone sympatie czy wrodzone antypatie. Mnie się zdaje, że przyszłość polsko-niemiecka musi bazować na realiach, wszystkie interesy przemawiają za tym, aby Polska i Niemcy współpracowały we wszystkich dziedzinach, od ekologii i transportu poprzez rybołówstwo do wielkiej polityki.

Może pan wymienić kilka przykładów owocnej współpracy polsko-niemieckiej?

Przykładem jest Uniwersytet Europejski we Frankfurcie nad Odrą, liczący 2.500 studentów, z czego 800 to Polacy; nieźle działają również niektóre *euromregiony*, czyli umowy pomiędzy regionami granicznymi o współpracy w najrozmaitszych dziedzinach: turystyki, handlu, oświaty, drobnej przedsiębiorczości itd. *Euroregiony* to jest szkoła współzycia, jakieś ćwiczenie, to jest przygotowanie do metod działania na większą skalę.

Jest również dobra współpraca służby bezpieczeństwa obu krajów, współpraca Interpolu o której mało się mówi i słusznie, bo to nie jest sprawa do mówienia, ale do robienia. Duży postęp został osiągnięty w zakresie zwalczania zorganizowanej przestępczości. Niemcom bardzo zależy aby Polska była bezpiecznym krajem, bo to jakby przesuwano granicę niestabilności na wschód. Nie jest to specjalna miłość między obu krajami, ile zdrowy interes: bardziej opłaca się Niemcom inwestować i pomóc przy dostosowaniu Polski do standardów

technicznych, technologicznych, elektronicznych, policyjnych itd. niż mieć ryzyko dŹwignia na sobie frontowego zadania chronienia Europy zachodniej. Raz jeszcze, jest to przyjaŹń z rozsądku.

Rozmawiał Andrzej Morawski

Referendum konstytucyjne 25 maja 1997

W Polsce głosowało 42,86% uprawnionych do głosowania. Za przyjęciem konstytucji opowiedziało się 52,71% głosujących, przeciwko 45,89%.

Jak głosowała Polonia Włoska

	Rzym	Mediolan
Głosujących	1.310	136
Tak	174	49
Nie	1.122	81
Głosy nieważne	14	6

21 września br. odbędą się w Polsce wybory parlamentarne.

Polska-NATO: Włochy mówią - tak, ale...

Umiarkowanym sukcesem polskiej delegacji parlamentarnej zakończyło się 6 maja br. w Rzymie jej spotkanie z członkami komisji spraw zagranicznych i obrony włoskiego Senatu na temat poszerzenia NATO. Włoscy parlamentarzyści zapewnili, że popierają polskie aspiracje do członkostwa w NATO, ale w czasie dyskusji ani razu nie padło zapewnienie, że w czasie ewentualnej debaty ratyfikacyjnej we włoskim Senacie decyzja o przyjęciu Polski uzyska bezwarunkowe poparcie. Włoscy parlamentarzyści m. in. deputowany Achille Occhetto i senator Giulio Andreotti poparli polskie dążenia, ale wskazali m. in. na potrzebę pamiętania o stanowisku Rosji oraz włączenia jej do ogólnej konstrukcji budowy bezpieczeństwa europejskiego.

(PAP)

Polska a Unia Europejska

W numerze 1/97 *Polonii Włoskiej* praktycznie wyczerpana została ta część problematyki Układu Stowarzyszeniowego, która była "najbliższa" Polakom, zamierzającym podjąć działalność gospodarczą we Włoszech. Nie znaczy to, iż do tych zagadnień nie będzie się już wracać na łamach Biuletynu, gdyż o poprawie sytuacji Polaków, jak dotąd borykających się z różnymi problemami, związanymi z zaistnieniem na włoskim rynku pracy, o czym pisaliśmy w poprzednich numerach, będziemy naszych czytelników informowali na bieżąco.

Tym razem - kilka słów na temat V części Układu: Płatności, kapitał, konkurencja i inne postanowienia w dziedzinie gospodarczej, zbliżanie przepisów prawnych (art. 59-70).

W ramach tego rozdziału warto zwrócić uwagę na zapis art. 68 i 69 Układu. Pierwszy z nich stanowi: "Umawiające się Strony uznają, że istotnym warunkiem wstępnym integracji gospodarczej Polski ze Wspólnotami jest zbliżanie istniejącego i przyszłego ustawodawstwa Polski do ustawodawstwa istniejącego we Wspólnotach. Polska podejmie najlepsze starania w celu zapewnienia zgodności jej przyszłego ustawodawstwa z ustawodawstwem Wspólnot."

Przepis ten ma charakter ogólny. Wyraża pewną ideę harmonizacji prawa, ale nie zobowiązuje polskiego ustawodawcy do przeprowadzenia harmonizacji w określonym czasie. Czas ten jednak narzuca bieg wydarzeń politycznych i gospodarczych, jeśli bowiem Polska zamierza jak najszybciej wejść jako pełnoprawny członek do Unii Europejskiej jest oczywiste, iż owa zmiana polskiego ustawodawstwa poprzez dostosowanie go do norm obowiązujących w krajach Unii nie może być rozciągnięta w czasie.

Kolejny artykuł (69) precyzuje dziedziny, które ma objąć w szczególności zbliżanie przepisów prawnych. Należą do nich prawo celne, prawo o spółkach, prawo bankowe, rachunkowość i podatki przedsiębiorstw, własność intelektualna, ochrona pracownika w miejscu pracy, usługi finansowe, zasady konkurencji, ochrona zdrowia i życia ludzi, ochrona sanitarna zwierząt i roślin, ochrona konsumenta, pośredni system opodatkowania, przepisy techniczne i normy, transport i środowisko naturalne.

W kolejnych numerach *Polonii Włoskiej* przybliżymy Państwu tę część pracy Biura Rady Handlowego, która sprowadza się właśnie do przygotowywania opracowań na temat włoskiego systemu prawa służących zbliżaniu przepisów prawnych ze wspólnotowymi.

Anna Świdarska

Polsko-Włoska Komisja Mieszana

W dniach 15 i 16 maja br. odbyła się w Warszawie kolejna, XIII sesja Polsko-Włoskiej Komisji Mieszanej d/s Współpracy Gospodarczej, Przemysłowej i Naukowo-Technicznej.

Jak zwykle, w toku sesji została omówiona problematyka sytuacji gospodarczej obu krajów, ocena stosunków bilateralnych w okresie poprzedzającego sesję roku, współpraca gospodarcza, przemysłowa i finansowa. Dokonano również oceny grup roboczych.

W związku z problematyką, która do tej pory była omawiana na łamach biuletynu, cytujemy poniżej te fragmenty protokołu Komisji Mieszanej, który odnosi się do możliwości inwestowania przez obywateli polskich na terenie Włoch oraz stosowania przez Włochy zasady wzajemności w stosunku do Polaków.

“Strona polska, powołując się na protokoły XI i XII Sesji KM, potwierdziła swoje zaniepokojenie dotyczące stwierdzonych przeszkód w zakresie tworzenia we Włoszech spółek mieszanych tworzonych z udziałem kapitałów polskich.

Strona włoska poinformowała, że stosownie do art. 44 pkt. 3 Układu Stowarzyszeniowego pomiędzy Rzeczpospolitą Polską i Wspólnotami Europejskimi (dziś Unia Europejska), nie istnieją już przeszkody wynikające z warunków wzajemności, w myśl art. 16 przepisów wstępnych do Kodeksu Cywilnego, wobec polskich przedsiębiorców (polskich osób fizycznych i prawnych) w zakresie wykonywania przez nich na terenie Włoch działalności określonej w wyżej wymienionym artykule Układu Stowarzyszeniowego.

Strona włoska stwierdziła ponadto, że w myśl art. 58, tenże Układ Stowarzyszeniowy nie zabrania państwom sygnatariuszom stosowania odpowiedniego ustawodawstwa w kwestiach pobytu, warunków pracy i osiedlania się osób fizycznych.

Strona włoska zastrzegła się jednakże, że będzie dokonywać weryfikacji zaistnienia warunku wzajemności z Polską dla każdego innego prawa, które nie będzie wynikać wyraźnie z wymienionego Układu Stowarzyszeniowego.

Strona polska wskazała, że jej zdaniem art. 44 Układu powinien być odczytywany łącznie z art. 52 wymienionego Układu, który odnosi się do personelu kluczowego.

A. Ś.

Współpraca prawna między specjalistami włoskimi i polskimi

Od roku 1991 Polska rozpoczęła przygotowania do ujednoczenia systemu prawnego, systemu stosunków pracy i warunków życia w zakładach pracy do tych, które istnieją już w krajach Unii Europejskiej.

Od 7 do 12 maja 1997 roku w Zakopanem odbyła się trzecia z kolei konferencja dotycząca powyższych problemów, zorganizowana przez Włoską Radę Konsultantów Pracy i Polską Radę Radców Prawnych. Poprzednie Konferencje miały miejsce w Warszawie (15-19 stycznia 1997 r.) i w Rzymie (12-20 kwietnia 1997 r.). Kontakty między obiema organizacjami nawiązano wcześniej dzięki pośrednictwu adwokata Ludovico Grassi. Głównymi tematami konferencji były: nowelizacja kodeksu pracy, stosunki pracy w sektorze prywatnym, rozszerzenie norm ochronnych w zakresie indywidualnych warunków pracy i płacy, dostosowanie przepisów prawa pracy do warunków gospodarki rynkowej, ochrony zdrowia i życia w zakładach pracy, system opieki społecznej i organizacja działalności związków zawodowych.

W konferencji wzięli udział liczący się prawnicy, naukowcy z dziedziny prawa i przedstawiciele świata polityki. Współpraca między włoskimi konsultantami pracy i polskimi radcami prawnymi będzie kontynuowana za pośrednictwem “ Europejskiego Klubu Zawodów ds. Pracy “ istniejącego od 1995 roku. W skład Klubu wchodzi Krajowa Rada Radców Prawnych, Krajowa Rada Konsultantów Pracy i hiszpańska Generalna Rada Korporacji Graduados Sociales.

Organizacja ma na celu promocję wszelkiego rodzaju inicjatyw, które będą udzielać wsparcia w procesie ujednoczenia systemów prawnych krajów Europy środkowej i wschodniej z systemami prawa pracy krajów Unii Europejskiej. Proces integracji europejskiej wymaga, aby systemy prawne państw członkowskich Unii posiadały wspólne zasady dotyczące poruszania się osób, wolnej wymiany dóbr i usług.

Faktyczne wejście w praktykę wymagać będzie wszechstronnych działań szkoleniowych, które zostaną wdrożone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej wspólnie ze związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców .

Tadeusz Krzysztofiak

Relikwie Świętego Wojciecha w Rzymie

W kwietniu, roku tysięcznego, przy relikwiach św. Wojciecha w Gnieźnie odbył się pierwszy synod kościelny a zarazem miał miejsce pierwszy, historyczny na ziemiach polskich zjazd międzynarodowy, na który przybył w pielgrzymce sam cesarz Otton III, a papież Sylwester II przysłał swoich przedstawicieli. W tych dniach, dokładnie mówiąc 3 czerwca br., w milenium od męczeńskiej śmierci św. Wojciecha, do Gniezna przybył sam papież Jan Paweł II i towarzyszyło mu siedmiu prezydentów państw, w których cześć świętego jest szczególnie żywa: Czech, Litwy, Niemiec, Polski, Słowacji, Ukrainy i Węgier.

Warto przy tej okazji przypomnieć fakt złożenia w Rzymie, blisko tysiąc lat temu części relikwi naszego świętego - ramienia (może ręki), w kościele znanym obecnie pod wezwaniem apostoła Bartłomieja, na Isola Tiberina. Uroczystość złożenia Wojciechowej relikwii na wyspie nastąpiła zapewne wkrótce po powrocie cesarza z Gniezna i Akwizgranu, więc po 1 listopada 1000 roku, a przed 16 lutego roku następnego, kiedy to cesarz musiał Rzym opuścić. Miejsce złożenia relikwii zapiski określają jako *inter duos pontes*, czyli między dwoma mostami. Jedynym miejscem w Rzymie między dwoma mostami jest Wyspa na Tybrze przy obecnym Ponte Garibaldi. Ta legendarna, niewielka wyspa (270x70 m.) ujęta w dwa ramiona Tybru, należała wówczas do benedyktyńskiego klasztoru na Awentynie, gdzie dwukrotnie przebywał Wojciech, a nawet mógł przejściowo pełnić funkcję przełożonego (opata).

W tym klasztorze miał swoich przyjaciół i uczniów, na których wywarł piętno swej wielkiej osobowości. Tutaj spisano pierwszą redakcję jego *Żywota*, która posłużyła do uroczystej kanonizacji w 999 roku.

Na wyspie istniał już kościół pod wezwaniem Najświętszego Salwatora (Zbawiciela). Odtąd nosił także tytuł nowego świętego. Gdy sprowadzono później dalsze relikwie, świątyni dodawano stale nowe wezwania. Złożenie przez cesarza relikwii w Rzymie możemy odczytać bez wątplenia jako potwierdzenie przyjaźni łączącej ich za życia. Niemniej historycy studiując szczegółowo wydarzenia tamtych lat oraz plany wielkiego władcy, jakim niewątpliwie był Otton III, łączą fakt zapoczątkowania nowego kultu w centrum chrześcijaństwa z jego usiłowaniami uspokojenia

Rzymu po rewolcie dominującego wówczas rodu Krescencjuszy, którym postać męczennika też była bliska, a przede wszystkim z zamiarem uczynienia z nowego świętego patrona swej uniwersalnej wizji odnowionego imperium, zjednoczonej pod jego berłem chrześcijańskiej Europy. Rozmach, z jakim zaczęły powstawać w Italii i poza nią coraz to nowe kościoły pod wezwaniem świętego, przemawia na rzecz takiej właśnie interpretacji.

Młody, zaledwie dwudziestoletni cesarz zmarł nagle 24 stycznia 1002 r. w trakcie prób odzyskania władzy w Rzymie. Wraz z jego śmiercią upadła wizja wielkiej Europy a kult św. Wojciecha, który miał pełnić funkcję spoiwa i stać u jej podstaw, szybko zaczął słabnąć. Z tamtych czasów zachowała się sama świątynia a wewnątrz niej, ustawiona pośrodku schodów prowadzących z nawy głównej do absydy ołtarzowej, romańska studzienka z marmuru z domniemanym wyobrażeniem św. Wojciecha. Pod ołtarzem w kaplicy (na lewo od absydy) znajduje się relikwiarz *cum brachio Sancti Adalberti* (z ramieniem świętego Adalberta; pod taką formą imienia znany jest nasz święty w krajach nie słowiańskich). W roku 1973, w tysiąclecie diecezji praskiej, Czesi wmurowali w antepedium tego ołtarza dwujęzyczny, łacińsko-czeski, napis: *Sancto Adalberto anno millesimo diocesis pragensis (973-1973) Svatemu Vojtechu k tisícileti prazke diecese*. Obecny, widoczny pod mensą relikwiarz w formie metalowej skrzynki z krzyżem, wykonano w 1976 r. według projektu A. Martiniego, franciszkanina z tutejszego klasztoru.

Relikwie Św. Wojciecha spoczęły po wykupieniu ich od Prusów w katedrze gnieźnieńskiej. Cesarz Otton III opuszczając Gniezno zabrał z sobą ramię świętego do Rzymu, i być może jeszcze pewne części przeznaczone dla innych fundowanych przez siebie kościołów zwłaszcza do ówczesnej, niejako stolicy cesarstwa - Akwizgranu. W roku pamiętnego najazdu czeskiego na Polskę (1038) Gniezno utraciło cenne relikwie na rzecz Pragi. Książę czeski Brzetysław prawdopodobnie miał nadzieję, że posiadając relikwie tak słynnego męczennika, drugiego biskupa Pragi, łatwiej i szybciej uzyska zgodę na samodzielną organizację kościelną, jak to miało miejsce w państwie Bolesława Chrobrego. Pomimo protestów ze strony polskiej i krytyki ze strony Stolicy Apostolskiej relikwie nigdy nie zostały zwrócone. Nigdy jednak nie udało się też ustalić z całą pewnością czy jakaś ich część, i jaka, mogła pozostać w grodzie Chrobrego.

Zaczęły natomiast wracać do Polski części z ramienia złożone przez cesarza w kościele na Isola Tiberina. Z XIV wieku pochodzi wiadomość,

że drobną relikwią zabrano stąd na Warmię. Z kolei zachował się zapis mówiący, że 22 stycznia 1852 r. dla grupy Polaków otworzono szkatułkę i czyniąc zadość ich pobożności wyjęto dla nich drobne cząstki. Po kradzieży domniemanej relikwii głowy św. Wojciecha w GnieŹnie w roku 1928, kardynał August Hlond, Prymas Polski otrzymał za zgodą papieża Piusa XI, dnia 5 grudnia, mały fragment kości, liczący około 10 cm. Przy tej drodze pamiętając modlił się obecnie Ojciec św. Jan Paweł II i spotkali się przywódcy państw jako znak nadziei na nowe, braterskie zjednoczenie Europy.

Z ważniejszych pozycji na temat dziejów św. Wojciecha można polecić opracowania: A. Gieysztor: *Rzymska studzienka ze świętym Wojciechem z roku ok. 1000*, w *Sztuka i historia. Księga pamiątkowa ku czci prof. M. Walickiego*, Warszawa 1966 s.22-26; M. Rokosz: *Inter duos pontes. O ottońskiej fundacji ku czci św. Wojciecha na Wyspie Tybrowej*, *Analecta Cracoviensia* 21-22; 1989-1990 s. 505-527; J. Pole: *Le reliquie di Sant'Adalberto vescovo di Praga*, *Bollettino ufficiale dell'Istituto Sacro Impero*, 5: 1992 n. 2.

Hieronim Fokciński SI

Młodzież polska studiująca we Włoszech

Na Uniwersytecie Salezjańskim w Rzymie

“Salezjanum” to popularna wśród braci studenckiej nazwa Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego (Università Pontificia Salesiana). Został on założony w 1940 roku z inicjatywy Towarzystwa Salezjańskiego im. Św. Jana Bosco. Wpierw funkcjonował on pod nazwą Akademii, zaś od roku 1973 dekretem papieża Pawła VI zmienił nazwę na Uniwersytet Papieski. Jest on jednym z najmłodszych ośrodków naukowych tego typu w Rzymie (obok Gregorianum, Angelicum, Lateranum i innych).

Uniwersytet znajduje się na peryferiach w północnej części Rzymu, co stanowi pewną niedogodność ze względu na utrudniony dojazd, gdyż znaczna część studentów mieszka w centrum miasta. Wśród nich liczna grupę stanowią księża diecezjalni i zakonni, siostry zakonne i seminarzyści. Nie brakuje jednak i studentów świeckich. W roku akademickim 1996/97 zostało przyjętych 1363 studentów pochodzących z 88 krajów, z czego 588 osób to świeccy. 186 wykładowców uczy na następujących fakultetach: teologii, filozofii, prawa kanonicznego, nauk

wychowania (psychologia kliniczna, pedagogika katolicka), literatury chrześcijańskiej i klasycznej oraz nauk komunikacji społecznej (mass media) tzw. ISCOS.

Najlicniejszą grupą narodowościową ze zrozumiałych względów stanowią Włosi (717), a po nich to Polacy (78). Pochodzą oni z różnych stron Polski i z różnych środowisk. Księża diecezjalnych jest 31, zakonnych 20, sióstr zakonnych 7, a świeckich 20 (6 mężczyzn i 14 kobiet).

Liczną grupą wśród studentów są więc osoby duchowne, które zostały skierowane przez odpowiednie władze w celu kontynuowania studiów specjalistycznych na różnych kierunkach. Na przełomie lat 80/90 zostali przyjęci pierwsi polscy studenci świeccy, którzy niejednokrotnie obok nauki podejmują także pracę zarobkową, aby pokryć koszty utrzymania. Często trudno jest im pogodzić czas między nauką a pracą. Nie brakuje jednak silnej woli, optymizmu i nadziei.

Spotkania Polaków odbywały się najpierw sporadycznie. Od listopada 1992 polskich studentów otoczył opieką ks. Prof. Andrzej Struś, salezjanin, wykładowca nauk biblijnych.

Na początku każdego roku akademickiego grupa polskich studentów wyrusza na wspólną pielgrzymkę do jednego z najstarszych włoskich sanktuariów w Mentorelli, niedaleko Rzymu. Jest to więc okazja, żeby zapoznać się z nowo przybyłymi studentami.

W okresie Bożonarodzeniowym przygotowywany jest program artystyczny, przedstawiony następnie całej społeczności studenckiej, którego istotnym elementem są kolędy a czasem i tradycyjne tańce narodowe.

Także w przededniu świąt wielkanocnych spotykamy się na tradycyjnym “święconym”. Każdego roku w maju studenci organizują tak zwane “majówki”- jest to zaproszenie zarówno do wspólnej modlitwy jak i rozrywki. Ostatnio tego typu spotkania miały miejsce w Manziana oraz Canale Monterano.

Dzięki tym inicjatywom możliwe jest bliższe zapoznanie się prawie wszystkich studentów polskich. Pozwala to na stworzenie pewnej wspólnoty nie tylko kulturowej, ale i tej, która rozumie i jest w stanie pomóc w rozwiązywaniu problemów, na jakie niejednokrotnie każdy z nas napotyka.

Grzegorz Piotr Mrówczyński

Ogłoszenie

**Zespół Szkół Ogólnokształcących
Punkt Konsultacyjny**

przy Konsulacie Generalnym w Mediolanie ogłasza zapisy do I i II klasy Szkoły Podstawowej.

Istnieje również możliwość kontynuowania nauki w zakresie szkoły podstawowej i liceum.

Informacji udziela i zapisy przyjmuje kierownik Punktu. Tel. 02/48018978 w godzinach 14.00-16.00. Zachęcamy i zapraszamy rodziców do zapisywania swoich pociech.

*Kierownik Punktu Konsultacyjnego
Hanna Bartosiak*

KORESPONDENCJE I WYDARZENIA KULTURALNE

Frascati

Lekcja historii z udziałem przedstawiciela SPK

☛ 23 maja 1997 r. w Istituto Tecnico Statale Commerciale per Geometri e Ragionieri Programmatori *Michelangelo Buonarroti* we Frascati koło Rzymu odbyło się spotkanie poświęcone drugiej wojnie światowej p.t. "8 settembre 1943 - 8 maggio 1945: la ricostruzione della coscienza nazionale alla luce di un nuovo ideale europeo".

Wśród prelegentów opowiadających o tym bardzo istotnym, a jednocześnie wyjątkowo tragicznym okresie dla Włochów byli profesorzy i kombataneci, a wśród nich Polak - pan Kurt Rosenberg należący do Stowarzyszenia Polskich Kombatantów.

W latach 1943-1945 Włochy były podzielone na dwie części - od południa posuwały się wojska państw sprzymierzonych, a północ Włoch była zajęta przez zaciekłe broniących się Niemców. Tragizm tej sytuacji potęgowany był tym, że po obu stronach znajdowali się Włosi. Na południu Włoch, po zawieszeniu broni (8 września 1943), zaczęły się tworzyć regularne oddziały wojska włoskiego walczące po stronie aliantów. Włoska marynarka wojenna i prawie całe lotnictwo przeszło na stronę aliantów. Marynarka wojenna, która odpłynęła na Maltę stając do dyspozycji floty angielskiej, bombardowana przez Niemców, straciła duży pancernik "Roma" i dwa mniejsze okręty. O tych wydarzeniach przypomnieli wraz z krótką projekcją filmów i zdjęć generałowie Enrico Boscardi i Giuseppe Valencich.

Zawieszenie broni przez Włochów zostało uznane przez hitlerowców za zdradę i w ramach odwetu rozstrzelano wielu żołnierzy włoskich znajdujących się poza granicami kraju: na wyspach

morza Egejskiego i w Jugosławii, bądź internowano do obozów wszystkich tych, którzy odmówili wstąpienia do oddziałów faszystowskich (m.in. do obozów we Lwowie i Dęblinie, gdzie od ludności polskiej jeńcy otrzymywali wsparcie tak duchowe jak i materialne). O tym opowiadali generałowie: Max Giacomini i Vincenzo Mannacio oraz adw. Giovanni Ninni.

Senator Lucio Toth opowiadał natomiast o prześladowaniach ludności włoskiej zamieszkałej na terenach zajętych przez Kroatów sprzymierzonych z Hitlerem, a później przez komunistycznych partyzantów Tita, którzy (tak jedni jak i drudzy) doprowadzili do czystki etnicznej. II Korpus Polski i oddziały włoskie znajdujące się pod polskim dowództwem po zajęciu Bolonii i Modeny zostały wycofane na odpoczynek, ponieważ Anglicy obawiali się naszego starcia z oddziałami Tita w Trieście i na ziemiach przez niego zajętych.

Pan Kurt Rosenberg naświetlił w swoim przemówieniu tysiącletnią przyjaźń polsko-włoską, datującą się od chwili Chrztu Polski w 966 r., od którego to momentu Polska stała się przedmurzem chrześcijaństwa.

Zatrzymanie Tatarów pod Legnicą w 1241 r., zatrzymanie Turków pod Wiedniem w 1683 r. (odsiecz wiedeńska), zatrzymanie bolszewików pod Warszawą w 1920 r. ("cud nad Wisłą") pozwoliło chrześcijaństwu istnieć w Europie.

Od średniowiecza Polacy studiowali na włoskich uczelniach (np. Kopernik, Kochanowski), a także udawali się na pielgrzymki do Rzymu (co prawda nie tak licznie jak dziś, ale wtedy nie było takiego Papieża jak obecnie!).

W XIX i na początku XX w. w Rzymie przebywało wielu słynnych pisarzy i poetów polskich: między innymi Mickiewicz, Słowacki, Krasiński, Kraszewski, Lenartowicz, Norwid, Sienkiewicz, Konopnicka, Żeromski.

Polacy zgodnie z hasłem "Za Naszą i Waszą Wolność" walczyli w oddziałach Garibaldiiego, a Włosi w Powstaniu Styczniowym w 1863 r. Niemal w każdym mieście polskim znajduje się ulica Pułkownika Francesco Nullo.

W okresie II wojny światowej między Polską a Włochami nie istniał rzeczywisty stan wojenny. Pod koniec wojny zaś pod dowództwem gen. Andersa w kampanii nad Adriatykiem znajdowały się regularne oddziały wojska włoskiego. Wówczas między Włochami a Polakami nawiązały się bardzo przyjazne stosunki (dużo lepsze od tych z innymi aliantami). Dowodem na to były i są do dziś liczne małżeństwa mieszane, znakomicie zresztą żyjące ze sobą, w tym również małżeństwo pana Kurta Rosenberga.

Grażyna Kot

Kurt Rosenberg urodził się w Wadowicach w r. 1919. Zdał maturę w r. 1938 i przyjęty został do krakowskiej Akademii Handlu Zagranicznego.

W 1939 r. wraz z rodziną uciekł przed Niemcami do Lwowa, gdzie znalazł się pod okupacją sowiecką. Jego ojciec, kapitan rezerwy Wojska Polskiego, jeniec Starobielska, zamordowany został przez NKWD wraz z tysiącami innych oficerów polskich.

W książce *Życ, a nie przeżyć* Kurt Rosenberg opowiada o przygodach dwóch swoich przyjaciół i własnych podczas przekraczania pięciu kolejnych "zielonych" granic. Ta swoista odysea zakończyła się we Włoszech wstąpieniem do II Korpusu gen. Andersa.

Życ, a nie przeżyć jest opowieścią o kataklizmie wojennym opisywanym z oryginalnego punktu widzenia ludzi, którzy w skrajnych warunkach, w obliczu codziennego zagrożenia, starali się ułożyć swe życie w sposób możliwie "normalny". Łatwa w czytaniu, napisana z werwą i poczuciem humoru, książka ta jest istotnym dopełnieniem historii polskich Żydów w okresie II Wojny Światowej (z okładki książki).

Kurt Rosenberg: Życ, a nie przeżyć
str. 189; ill.; 1993

PSIK editore - Castel Madama (Roma)

Książka jest dostępna we wszystkich bibliotekach polskich w Rzymie.

Genua

7 czerwca br. odbyło się w Nervi (Genua), przy udziale burmistrza Genui Adriano Sansy, Prof. Pietro Marchesanego, znawcy i tłumacza polskiej literatury, miejscowej Polonii i przedstawicieli Konsulatu RP w Mediolanie - odsłonięcie odnowionej tablicy poświęconej Marii Konopnickiej (1842-1910). Uroczystość przygotował Stowarzyszenie Włosko-Polskie w Genui.

Maria Konopnicka przebywała we Włoszech kilkakrotnie po 1890 r., głównie we Florencji i w Genui, tłumacząc na polski utwory Edmondo De Amicisa, Ady Negri i Gabriele D'Annunzio; napisała również liryki o tematyce włoskiej.

O IV Festiwalu Światowym Marii Konopnickiej, patrz str. 16.

30 czerwca w ramach Międzynarodowego Festiwalu Poezji w Genui odbędzie się spotkanie ze współczesną polską poetką Ewą Lipską, obecnie dyrektorem Instytutu Polskiego w Wiedniu.

Dorota Berbec

Mediolan

Niezapomniane chwile przeżyliśmy 10 maja zarówno w katedrze mediolańskiej jak i w kościele San Bartolomeo, gdzie umieszczono obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, dar Jana Pawła II dla Polonii (patrz biuletyn n. 1/97).

Część historyczna uroczystości miała miejsce w pałacu Serbelloni, gdzie konsul RP, p. Gerard Pokruszyński przypomniał dzieje Legionów oraz historię naszego hymnu narodowego. Pamiętną odezwę Generała Dąbrowskiego do rodaków odczytał harcmistrz p. Krzysztof Frąckowiak, a mazurka odśpiewał chór ATK.

Większość gości (około 300 osób) udała się następnie do siedziby konsulatu na poczęstunek przygotowany przez tamtejszych pracowników, Siostry Loretanki z Pessano i Zarząd Związku Polaków w Mediolanie.

Z całego serca dziękujemy inicjatorom tych uroczystości: p. T. Słodykowi, p. Konsulowi Pokruszyńskiemu i Jego Małżonce, wszystkim pracownikom naszej placówki dyplomatycznej oraz p. Barbarze Cegna za projekt i pomoc w renowacji wnętrza kaplicy Matki Boskiej Jasnogórskiej. Składamy również podziękowania anonimowym sponsorom, bez pomocy których uroczystość majowa nie otrzymałaby tak wspaniałej, godnej tego wydarzenia, oprawy. Warto dodać, że całość imprezy została uwieczniona przez pana Szuplewskiego z *TV Polonia* i nadana w dwóch odcinkach w programie telewizji satelitarnej.

14 czerwca br. odbyło się już po raz drugi *Garden Party* w klubie w Vinodrone pod Mediolanem. Wśród licznie zgromadzonych rodaków, ich rodzin i przyjaciół nie zabrakło przedstawicieli Konsulatu RP oraz LOTu. Ogromnym powodzeniem cieszyły się pączki firmy Blikle oraz piwo... prosto z Kraju!

Barbara Głuska Trezzani

Rzym

Stacja Polskiej Akademii Nauk

☛ 14 maja odbyła się prezentacja książki *Il Barocco letterario nei paesi slavi (ed. La Nuova Italia Scientifica, Roma 1996)* - pracy zbiorowej pod redakcją prof. Giovanni Brogi Bercoff, obecnej na spotkaniu, w którym głos zabrali m. in. prof. Aldo Mastropasqua z Uniwersytetu "La Sapienza" i prof. Riccardo Picchio z Istituto Universitario Orientale w Neapolu, członek PAN.

Wszyscy biorący udział w spotkaniu mogli zapoznać się z pracami magisterskimi obronionymi na różnych uczelniach włoskich, a poświęconymi zagadnieniom związanym z Polską.

☛ 28 maja odbyła się prezentacja książki dr Hanny Podgórskiej, pełniącej funkcję bibliotekarza w Stacji Naukowej PAN, *Zmartwychwstanie Chrystusa w polskiej sztuce nowożytnej (Semper, Warszawa 1997)*.

Zagadnienia poruszane w publikacji przybliżyli gościom: ks. prof. Hieronim Fokciński SJ, dyrektor Pontificio Istituto di Studi Ecclesiastici w Rzymie oraz ks. dr Michał Janocha z Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

☛ 4 czerwca miał miejsce wykład prof. Marka Dąbrowskiego z Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN w Warszawie, b. wiceministra finansów RP, wiceprezesa CASE, poświęcony polskiej polityce ekonomicznej widzianej w perspektywie dokonań gospodarczych państw Europy środkowowschodniej i wschodniej.

☛ 18 czerwca gośćmi PAN byli: prof. Michele Colucci i prof. Luigi Marinelli z Uniwersytetu "La Sapienza" oraz prof. Riccardo Picchio z Istituto Universitario Orientale z Neapolu, którzy uczestniczyli w dyskusji poświęconej literaturze rosyjskiej i jej związkom z kulturą polską. Spotkanie to wiązało się z wydaniem książki "Storia della civiltà letteraria russa", powstałej pod kierunkiem prof. Riccardo Picchio i prof. Michele Colucci.

Instytut Polski

☛ W maju br. odbyły się: spotkanie z Janiną Ochojską, przewodniczącą organizacji "Polska Akcja Humanitarna" i zdobywczynią

międzynarodowej nagrody Pax Christi (Roma 1995), spotkanie z polskim poetą i dramaturgiem Tadeuszem Różewiczem, projekcja krótkometrażowego filmu w reżyserii K. Kieślowskiego, wystawa malarstwa, fotografii, grafiki Marii Pałasińskiej, spotkanie z poetką Agatą Tuszyńską pt. *Polska w twórczości Isaaca B. Singera*, konferencja z udziałem prof. Tadeusza Jaroszewskiego z Uniwersytetu Warszawskiego.

☛ W czerwcu br. odbyły się: spotkanie z Jerzym Stuhrem, aktorem Teatru Starego w Krakowie pt. *Kieślowski – verso il teatro*, sztuka wg. J. Osborne' a *Ricorda con rabbia* w reżyserii Elwiry Romańczuk, wystawa obrazów olejnych i akwareli Ewy Preisner.

Rzymskie Stowarzyszenie Włosko-Polskie

☛ 9 maja br. w stacji Polskiej Akademii Nauk uprzejmie udostępnionej na tę okazję miało miejsce pierwsze walne zebranie Stowarzyszenia. Zaszczycili ją swą obecnością Konsul Generalny RP w Rzymie minister pełnomocny p. Jarosław Reszczyński oraz wicedyrektor Instytutu Polskiego, pani Barbara Poleć.

Zebranie prowadził Prezes Stowarzyszenia Adam M. Gadomski, który przywitał wszystkich członków i gości, po czym dyrektor stacji PAN prof. Krzysztof Żaboklicki wygłosił odczyt na temat polsko - włoskich stosunków kulturalnych, od czasów Mieszka I do dni dzisiejszych. Następnie wiceprezes pani Ijola Hornziel-Martinelli omówiła cele i program Stowarzyszenia.

W dyskusji zabrali głos: przedstawiciel Eurispes'u - Leonardo Losito, profesor i socjolog z Università degli Studi "La Sapienza" - Franco Martinelli, inżynier Francesco Palma oraz publicysta Paweł Morawski.

Podkreślano specyficzną sytuację Polonii rzymskiej, która z jednej strony ma możliwość korzystania z licznych i różnorodnych inicjatyw kulturalnych podejmowanych przez Stację PAN i przez Instytut Polski, wobec czego nie odczuwa potrzeby, tak jak w innych miastach, organizowania spotkań czy odczytów. Z drugiej strony zaś, istnieje właśnie w Rzymie i w Lacjum najliczniejsza grupa Polaków przebywających we Włoszech; wg nieoficjalnych danych, ponad 13.000 osób otrzymało "permesso di soggiorno" (na 30.000 ogółem we Włoszech). Chodzi więc raczej o współpracę z instytucjami polskimi oraz innymi stowarzyszeniami istniejącymi na terenie stolicy w promowaniu i wspieraniu wspólnych inicjatyw.

Poza tym Stowarzyszenie stawia sobie jako cel pogłębienie i rozszerzenie więzi, które istnieją między narodem polskim i włoskim.

Zebranie zakończyło się w serdecznym nastroju małym przyjęciem, dając okazję do wzajemnej wymiany opinii i pogłębiania znajomości.

Ijola Hornziel Martinelli

MAC - Multietnica Associazione Culturale

Sekcja Polska uprzejmie zawiadamia o otwarciu w Rzymie nowej siedziby związku pod adresem *via Tiburtina antica 19, tel./fax 06.4462405 oraz 06.44702591*, czynnej w każdy czwartek od godz. 18.00 do 21.00. Centrum prowadzi działalność informacyjno-poradniczą w sprawach dotyczących praw obywateli polskich na terenie Włoch, współpracuje z kancelarią adwokacką, biurem tłumaczy przysięgłych, poradnią psychologiczno-socjologiczną, służy informacją oraz pomocą w zakresie korzystania emigrantów z usług Służby Zdrowia.

Paniom przypominamy o działającym centrum kobiet na emigracji *Centro di consulenza sui diritti delle donne immigrate*, czynnym w każdą sobotę pod adresem *via Caetani 8*, niedaleko polskiego kościoła Św. Stanisława, *tel.06.6795565 w godz.. 9.00-13.00*.

Informujemy także o rozpoczęciu kursów nauki języka włoskiego i języka angielskiego dla początkujących, średnio zaawansowanych oraz dla dzieci. Lektor prowadzący zajęcia włada językiem polskim.

Teresa Dąbrowa

Spoleto

W czerwcu i lipcu br. podczas trwającego **Festival dei due mondi** można obejrzeć wystawy polskich artystów: Marii Anto, Tadeusza Dominika, Danki Jaworskiej, Henryka Musiałowicza, Jerzego Piotrowicza, Krzysztofa W. Skórzewskiego, zorganizowana przy współpracy Instytutu Polskiego w Rzymie i Gallerii Joannart z Vicenzy.

Turyn

☛ 10 maja br. 30-osobowa grupa uczestniczyła we mszy św. odprawionej w mediolańskim

Duomo przez Prymasa Polski, Kardynała Glempa oraz Kardynała Martini.

☛ 18 maja br. siedem osób wzięło udział w 53-ich obchodach rocznicy bitwy pod Monte Cassino i następnie udało się do pobliskiej miejscowości Acquafondata, gdzie zeszłym roku został ulokowany krzyż upamiętniający pierwszy cmentarz wojenny żołnierzy II Korpusu.

☛ 16 kwietnia br. na zebraniu zarządu Ogniska Polskiego zdecydowano przekazać kwotę 500.000 lit. na odbudowę Sindone w Turynie. Kwotę 300.000 lit. przesłano do Polski rodzicom dziewczynki, która ma być operowana w klinice w USA. Dziewczynka cierpi na wrodzoną chorobę układu kostnego.

Wanda Orda Barazza

Wenecja

Biennale Weneckie

Biennale sztuki rozpoczęła się oficjalnie 15 czerwca 1997 r. Polski pawilon w tym roku gości wystawę Zofii Kulik pt. *Broń symboliczna IV*. Wystawa została zainaugurowana 12 czerwca przez Ministra Kultury i Sztuki Zdzisława Podkańskiego.

Zofia Kulik ukończyła wydział rzeźby warszawskiej ASP w 1971 r. W latach 1975-79 miała zakaz prezentowania swoich dzieł za granicą. Obecnie wykonuje wielokrotnie naświetlane fotografie czarno-białe, instalacje, obiekty i fotografie kolorowe, np. fotodywany.

Zofia Kulik otrzymała ostatnio nagrodę *Paszport "Polityki"*.

W ostatnich dekadach Polska przedstawiła w Biennale twórczość Tadeusza Kantora - 1960, Piotra Potworowskiego - 1960, Aliny Szapocznikow - 1962, Tadeusza Brzozowskiego - 1962, Tadeusza Kulisiewicza - 1964, Władysława Hasióra - 1970, Magdaleny Abakanowicz - 1980, Józefa Szajny - 1990, Mirosława Bałki - 1993 i Romana Opalki - 1995.

Kuratorem polskiego pawilonu jest od 1993 r. Anda Rottenberg, dyrektor Narodowej Gallerii Sztuki Współczesnej *Zachęta* w Warszawie, natomiast kuratorem tegorocznej wystawy jest Jan Stanisław Wojciechowski, artysta i krytyk sztuki, kurator kilkudziesięciu wystaw indywidualnych i zbiorowych czołowych polskich artystów w kraju i za granicą.

Dorota Berbec

Polskie Stowarzyszenie pomocy niesłyszącym

“Słyszę Serce”

z Łodzi, zwróciło się do Wydziału Konsularnego w Rzymie z prośbą o pomoc w zebraniu funduszy na odnowę lokalu, który ma zostać zaadoptowany na potrzeby Ośrodka Pracy Twórczej Osób Niesłyszących (OPTON) i gdzie będzie miał swoją siedzibę Dom Głuchego, czyli miejsce, w którym wszyscy niesłyszący będą mogli odnajdywać się w gronie przyjaciół.

Ewentualną pomoc pieniężną mogą Państwo wpłacać na nr. konta:

PBK S.A. V o/Łódź
11101372-8703-2700-1-19.

Dedykowane Marii Konopnickiej

Rada Główna Światowego Festiwalu Marii Konopnickiej w Górach Mokrych (woj. piotrkowskie), organizuje w dniach 14-18 sierpnia 1997 r. VI Festiwal słowno-muzyczny poświęcony polskiej poecie.

W ramach Festiwalu odbywa się konkurs recytatorski i poezji śpiewanej jej utworów. W ubiegłym roku w Festiwalu uczestniczyli wykonawcy z 16 państw Europy, Azji, Afryki.

Tegoroczni uczestnicy oceniani będą w 3 kategoriach wiekowych: do 15 lat, powyżej 15 lat i dorośli.

Wszelkich informacji udziela Biuro Festiwalu:

DOM KULTURY

ul. Rynek 15 - 97-570 Przedbórz woj. Piotrków Trybunalski. Tel: 0048-44-81-22-61; fax: 0048-44-81-25-15 lub 81-21-80.

Regulamin konkursowy i karty zgłoszeń można uzyskać w Instytucie Polskim w Rzymie.

Barbara Poleć

Eurolines s.r.l.

Eurolines Italia s.r.l. (Via G.S. Mercadante 2/b - 50144 Firenze, tel 055/357110) jest firmą przewoźową związaną z Eurolines Organization, działającą na płaszczyźnie euro-pejskiej.

Poprzez sieć Sigma zarządza pięcioma koncesjonowanymi liniami autobusowymi między Włochami a Polską:

- ⇒ Genova - Milano - Venezia - Kraków - Tarnów - Przemyśl;
- ⇒ Torino - Milano - Venezia - Kraków - Radom;
- ⇒ Torino - Milano - Mestre - Bielsko Biała - Łódź - Warszawa;
- ⇒ Napoli - Roma - Firenze - Bologna - Katowice - Częstochowa - Warszawa;
- ⇒ Napoli - Roma - Firenze - Mestre - Opole - Poznań - Szczecin - Słupsk.

Eurolines Italia s.r.l. posiada w Rzymie i Genui swoje biura z obsługą w języku polskim udzielającą swoim klientom dokładnych informacji.

W czasie podróży istnieje możliwość zjedzenia posiłku (tzw. servizio di catering).

Z nowości wydawniczych

BOVA Vincenzo

Polonia 1956 : Alle origini della società “post-comunista”/Presen-tazione di Paolo Jedlowski. - Rubbettino, 1997. - pp. 60

DOLAŃSKI Dariusz

Tadeusz Kuntze - malarz rodem z Zielonej Góry : (1733-1793). - Zielona Góra : Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego, 1993. - 104 s., LVII s. tabl. il., fot., portr. ; 24 cm
Bibliogr. s. 100-104
ISBN 83-85693-34-3

Malarz polski czynny we Włoszech w XVIII w.

KANIA Sylwia

Rozmówki włoskie. - Wałbrzych : Art-Graf, 1966. - 111 s. ; 15 cm. - (łatwe, przydatne w każdej sytuacji)
ISBN 83-87064-05-X

Korespondencja urzędowa. Listy włoskie.

KLIMKIEWICZ Anna,

ZAJĄC-KA □MIERCZAK Iwona

Język włoski : mały podręcznik tekstów pisanych. - Warszawa ; Kraków : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1966. - 218 s. ; 21 cm
ISBN 83-01-12166-1

MAKOWSKI Tomasz

Poselstwo Jerzego Ossolińskiego do Rzymu w roku 1633. - Warszawa : Biblioteka Narodowa, 1996. - 110 s. tabl. : il. ; 22 X 23 cm
Bibliogr. s. 97-104 - Indeks.
ISBN 83-7009-174-1

POMIAN Krzysztof

Zbieracze i osobliwości : Paryż - Wenecja XVI-XVIII wiek / przeł. z fr. Andrzej Pieńkos. - Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1996. - 424 s. ; 21 cm

Oryg.: "Collectionneurs, amateurs et curieux" 1987
ISBN 83-06-02458-3

Kolekcjonerstwo. - Rzemiesło artystyczne.

RADZIKOWSKI Piotr

Od stalinizmu do socjaldemokracji : komunizm włoski 1945-1991. - Kielce : Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego, 1996. - 202 s. ; 24 cm

Bibliogr. s. 197-202

ISBN 83-7133-044-8

SIERPOWSKI Stanisław

Historia najnowsza Włoch w historiografii polskiej. - Poznań : Instytut Historii UAM - Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 1996. - 69 s. ; 21 cm

ISBN 83-86650-55-9

Toruńskie studia polsko-włoskie = Studi polacco-italiani di Toruń / pod red. Jana Bełkota i Zbigniewa Witkowskiego. T. 3. - Toruń : UMK, 1994. - 197 s. ; 24 cm. - (Rozprawy / Uniwersytet Mikołaja Kopernika)

ISBN 83-231-0576-6

Filozofia. - Historia prawa. - Historia stosunków polsko-włoskich.

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY - Warszawa

Sądy konstytucyjne w Europie : Akty normatywne według stanu prawnego na dzień 1 czerwca 1996 r. T. 1: Austria - Francja - Niemcy - Włochy / Redaktor naukowy Janusz Trzcziński. - Warszawa : Wydawnictwo Sejmowe, 1996. - 302 s.

ZAWADZKA Daniela

Język włoski dla Polaków. T. 1 cz. 1: Dialogi i ćwiczenia. T. 1 cz. 2: Komentarz gramatyczny. T. 1 cz. 3: Tłumaczenia tekstów i klucz do ćwiczeń. -

Wyd. 6. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1966. - 465 + 287 + 228 s. , il. ; 21 cm
ISBN 83-01-08975-X (całość)

ŻYCHOWSKA Maria

Jerzy Braun - harcerz, poeta, filozof, publicysta, mąż stanu : 1901-1975. - [Tarnów] : staraniem Jadwigi Braun-Domańskiej oraz Tarnowskiego Towarzystwa Kulturalnego, [1993]. - 29 s. : fot., portr. ; 21 cm
Mieszkał od początku lat 60-tych w Rzymie i tamże zmarł.

Listy do Redakcji

Otrzymaliśmy miły list od O. Edwarda Kaczyńskiego, OP, Rektora Pontificia Università San Tommaso d'Aquino, w którym pisze m.i.:

Za otrzymane ostatnio trzy numery "Biuletynu Informacyjnego" Polonii Włoskiej pragnę serdecznie podziękować staropolskim: Bóg zapłać!

(...) Pragnę również przesłać najlepsze życzenia owocnych wyników pracy Polonii Włoskiej i redakcji Biuletynu dla dobra wszystkich Polaków znajdujących się na ziemi włoskiej. Szczęść Boże!

Oddany w Chrystusie Panu

O. Edward Kaczyński, OP

Ojciec Edward Kaczyński został ponownie wybrany na drugie pięcioletnie kadencje Rektorem Pontificia Università San Tommaso d'Aquino. Redakcja biuletynu składa Mu najserdeczniejsze życzenia owocnej pracy na tym odpowiedzialnym stanowisku.

Adresy placówek polskich we Włoszech

Ambasada RP przy Kwirynale

Via Pietro Paolo Rubens 20 - 00197 Roma
Tel. 06.3224455, 06.3224597 - Fax 06.3217895

Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej

Borgo Santo Spirito 16/4 - 00193 Roma
Tel. 06.68802000 - Fax 06.6874408

Wydział Konsularny Ambasady RP w Rzymie

Via Pietro Paolo Rubens 20 - 00197 Roma
Tel. 06.3216073, 06.3233245 - Fax 06.3223990
centrala Ambasady: 06.3224455

Konsulat Generalny w Mediolanie

Corso Vercelli 56 - 20145 Milano

Stacja Naukowa PAN

Vicolo Doria, 2 - 00187 Roma
Tel. 06.6792170 - Fax 06.6794087

Polski Ośrodek Informacji Turystycznej

Via V.Veneto 54/A - 00187 Roma
Tel. 06.4827060 - Fax 06.4817569

Biuro LOTu

Via V. Veneto 54 - 00187 Roma
Tel. 06.483448, 4882680 - Fax 06.4815462

Biuro LOTu

Via Albricci 7 - 20121 Milano

Tel. 02. 48018978, 02. 48019084, 02.48019312
Fax 02.48020345

Biuro Radcy Handlowego
Via Olona 2/ 4 - 00198 Roma
Tel. 06.8541128 - Fax 06.8553391

Instytut Polski
Via V. Colonna 1 - 00193 Roma
Tel. 06.36000723 - Fax 06.36000721

Tel. 02.89010274 - Fax 02.72010635

Biuro Duszpasterstwa Polaków we Włoszech
Via delle Botteghe Oscure 15 - 00186 Roma
Tel. 06.6788228

Związek Polaków we Włoszech
Via Piemonte 117 - 00187 Roma
Fax 06.4814263

-21.00: focolare per tutti i presenti al campo del bivacco di 800 scout polacchi e rappresentanti degli scout italiani.

Contemporaneamente, a **Bologna**, sfilata della Compagnia d'Onore dell'Esercito Polacco e del Reparto d'Onore dell'Esercito Italiano lungo Via Indipendenza fino a Piazza Maggiore.

Le celebrazioni sono proseguite domenica 6 luglio fra **Milano, Chivasso e Torino**.

A pagina 2 abbiamo pubblicato l'inno nazionale polacco nella versione originale e nella traduzione italiana.

Giovanni Paolo II
ricorda Sant'Adalberto

Una grande partecipazione di folla ed un programma fitto di avvenimenti hanno caratterizzato la visita pastorale di Giovanni Paolo II in **Polonia** dal 31 maggio al 10 giugno scorso. La televisione polacca ha calcolato che, complessivamente, oltre 5 milioni di fedeli hanno partecipato alle Messe celebrate dal Pontefice nelle 12 città toccate dal suo viaggio. Il culmine è stato raggiunto l'8 giugno, a Cracovia, dove si sono raccolte un milione e mezzo di persone.

Fra i tanti momenti significativi della visita, uno in particolare è degno di attenzione per la sua valenza più ampiamente "europea": il millenario del martirio di Sant'Adalberto, Patrono della Polonia, che nell'aprile del 997 trovò la morte per mano delle tribù prussiane pagane che era andato ad evangelizzare (vedi *Bollettino n. 2/97*).

Il 3 giugno, dopo la Messa nella Cattedrale medievale di **Gniezno**, città dove è sepolto Sant'Adalberto, si sono riuniti assieme al Pontefice i Presidenti di sette paesi dell'Europa centrale e orientale legati alla figura e all'opera del Santo: Germania, Lituania, Polonia, Repubblica Ceca, Slovacchia, Ucraina ed Ungheria. Sant'Adalberto era infatti di origine ceca, fu vescovo di Praga e da lì inviato ad evangelizzare i popoli vicini.

L'incontro con i sette Presidenti ha dato l'occasione al Papa di ribadire le comuni radici

Sommario in italiano

Bicentenario dell'inno polacco

Il 5 luglio 1997 si sono svolte a **Reggio Emilia** le celebrazioni della nascita dell'inno nazionale polacco, composto nell'estate di duecento anni fa proprio in questa città (vedi *Bollettino n.1/97*). Ricco di iniziative il programma delle celebrazioni che riportiamo:

- 9.00: schieramento della Compagnia d'Onore dell'Esercito polacco e del Reparto d'Onore dell'Esercito italiano davanti al Municipio in Piazza Prampolini. Alzabandiera ed esecuzione degli inni nazionali polacco e italiano;

- 9.30: *Sala del Tricolore*, Municipio: saluto del Sindaco di Reggio Emilia Antonella Spaggiari; intervento dell'On. Luciano Violante, Presidente della Camera dei Deputati; intervento di un esponente del Governo polacco; profilo storico della nascita delle Legioni polacche e dell'inno nazionale polacco e di come questi due avvenimenti sono trattati nella letteratura dei due paesi, a cura della dott.ssa Krystyna Jaworska. Esecuzione degli inni da parte del coro maschile *Usignoli di Poznań* diretto dal prof. Stefan Stuligrosz.

- 10.30: Piazza Prampolini: appello in memoria delle Legioni polacche in Italia. Concerto della Banda Militare; sfilata delle Compagnie d'Onore alla presenza di numerose autorità e degli scout dei due paesi con dodici bandiere;

- 11.30: corone di fiori al Monumento ai Caduti;

- 11.45: Teatro Municipale R. Valli: conferenza stampa sulla nascita del *Tricolore* italiano e dell'inno nazionale polacco a Reggio Emilia nel 1797, sui rapporti fra i due paesi nel recente passato, sulla questione dell'integrazione europea;

- 15.30: visita guidata al Palazzo Vescovile e al Duomo di Reggio Emilia;

- 16.00: Santa Messa al Duomo celebrata dal Vescovo di Reggio Emilia e Guastalla Mons. Paolo Gibertini e dal Primate della Polonia Card. Józef Glemp. Presente la Compagnia d'Onore; di seguito, concerto del coro *Usignoli di Poznań* con esecuzioni di canti nazionali polacchi ed italiani;

cristiane dell'Europa e la necessità che le nazioni del continente si uniscano sulla base di principi spirituali e non solo economici. Nonostante la caduta del comunismo, l'Europa è ancora divisa da un "muro invisibile", ha detto il Papa. "E' il muro dell'egoismo politico ed economico, della mancanza di sensibilità per i valori della vita e per la dignità di ogni essere umano. Anche le innegabili conquiste degli ultimi anni in campo economico, politico e sociale non nascondono questo muro che esiste. La riconquista del diritto all'autodeterminazione e la crescita delle libertà politiche ed economiche non è sufficiente per ricostruire l'unità europea: questa è possibile solo nel rispetto dei comuni principi cristiani".

A **Roma**, nella Chiesa di San Bartolomeo, sull'Isola Tiberina, si trova custodita una reliquia di Sant'Adalberto, precisamente una parte del braccio. Fu l'imperatore Ottone III, suo grande estimatore ed amico, a portare nella capitale del cattolicesimo la reliquia, al ritorno dal suo viaggio a Gniezno, intorno all'anno 1000. Nel frattempo, nel 999, Adalberto era stato canonizzato. La chiesa era intitolata, all'epoca, al Santissimo Salvatore ed apparteneva al Convento dei Benedettini, situato sul vicino colle Aventino. La scelta del tempio in cui custodire la reliquia non fu casuale: Adalberto apparteneva infatti all'ordine benedettino ed usava frequentare il convento durante i suoi soggiorni romani, diventandone anche Padre superiore.

Una lezione di storia

Le direttive del Ministro della Pubblica Istruzione Luigi Berlinguer, secondo le quali l'insegnamento della storia nei licei italiani deve contemplare anche le vicende della seconda guerra mondiale, ha prodotto perlomeno un risultato originale. L'Istituto Tecnico Statale Commerciale per Geometri e Ragionieri Programmatori "M. Buonarroti" di **Frascati** ha organizzato, il 23 maggio 1997, una conferenza dal titolo: *8 settembre 1943 - 8 maggio 1945: la ricostruzione della coscienza nazionale alla luce di un nuovo ideale europeo*.

Hanno partecipato rappresentanti dell'Associazione Nazionale Combattenti della Guerra di Liberazione inquadrati nei reparti regolari delle Forze Armate, dell'Associazione Nazionale ex Internati in Germania e dell'Associazione Venezia Giulia e Dalmazia. E' stato invitato anche un esponente dell'Associazione Combattenti Polacchi in Italia, il Signor Kurt Rosenberg, per testimoniare del ruolo svolto dal II Corpo d'Armata del Gen.

Anders nella liberazione dell'Italia a fianco degli eserciti alleati.

Rosenberg ha ricordato le battaglie sul fronte adriatico condotte congiuntamente dalle truppe polacche e dai reparti italiani sotto il comando del Gen. Anders ed i numerosi episodi di fraternizzazione fra i militari polacchi e la popolazione italiana.

La politica estera polacca: uno sguardo d'insieme **Intervista con** **Władysław Bartoszewski**

Scrittore, storico, diploma-tico. Nato nel 1922, Władysław Bartoszewski è stato ministro degli esteri della Polonia dal marzo al dicembre 1995 e Ambasciatore a Vienna dal 1990 al 1994. Prigioniero dei nazisti durante la seconda guerra mondiale, internato ad Auschwitz, ha partecipato all'organizzazione dell'azione di aiuto a favore degli ebrei e, nel 1944, all'insurrezione di Varsavia contro i tedeschi. Dopo la guerra, è stato per 7 anni prigioniero nelle carceri comuniste in Polonia. Nei primi anni '60 è stato uno dei pionieri del dialogo tra i cristiani polacchi e tedeschi.

Lo abbiamo intervistato a Roma, presso l'Istituto Polacco. Questi i temi trattati nella discussione:

- *i rapporti fra la Polonia e l'Unione Europea:*

Da quando è diventata ufficialmente paese associato all'UE (1994), la Polonia tende conseguentemente all'obiettivo della piena adesione. Sul piano dei diritti umani, delle libertà individuali, della libertà di pensiero e di stampa e dei diritti delle minoranze, siamo al livello dei Paesi occidentali. L'adeguamento normativo all'insieme delle regole vigenti nell'UE in campo economico e sociale è invece un processo che richiederà anni. La Polonia punta ad ottenere quanto prima l'inizio dei negoziati di adesione, contando successivamente su periodi di transizione per una ristrutturazione graduale dei settori in difficoltà: agricoltura, industria mineraria, cantieristica e siderurgia. Per quanto riguarda l'agricoltura, in particolare, la Polonia deve ridurre la manodopera (attualmente il 25% della popolazione attiva, a fronte di una media comunitaria dell'8-10%), investire maggiori capitali e favorire la nascita di aziende da 10-100 ha (la superficie media attuale è di 7,5 ha). Sono riforme che bisogna fare per rendere competitiva la nostra agricoltura sui mercati internazionali, indipendente-mente dall'ingresso nell'UE.

- *l'orientamento filoccidentale dell'opinione pubblica polacca:*

Secondo i sondaggi, circa l'80% della popolazione è a favore della NATO. Leggermente inferiore il consenso per l'UE. I Polacchi vedono nei Francesi, negli Inglesi e soprattutto negli Americani i loro tradizionali alleati. Questi paesi sono pilastri dell'Alleanza atlantica. Direi anzi che quello polacco è uno dei popoli più filoamericani d'Europa. Non c'è traccia di antiamericanismo nella cultura e nella politica polacca. L'Unione europea, invece, proprio perché le sue politiche si ripercuotono sulla vita di tutti i giorni dei cittadini, porta con sé anche dei risvolti meno apprezzabili. La gente valuta le conseguenze dell'apertura delle frontiere sui prezzi al consumo, sulle possibilità di import-export e sull'occupazione; si fa insomma i conti in tasca.

- *vantaggi e svantaggi dell'ingresso nell'UE:*

La Polonia ha comunque tutto da guadagnare dall'integrazione europea. Rimanere fuori dal primo processo di sviluppo e di cooperazione fra i paesi del continente significa ridursi ad essere una provincia, a margine del progresso culturale e tecnologico.

- *i rapporti con la Russia:*

Tempo un decennio e la Russia ritroverà il suo ruolo di grande potenza. Le sue risorse naturali sono immense. Si possono nutrire dubbi sul consolidamento della democrazia in quel paese, ma non sulle sue potenzialità economiche. Anche per questo la Polonia vuole integrarsi con l'Occidente: per non ritrovarsi, domani, vaso di coccio fra due vasi di ferro. Non esistono oasi di pace e tranquillità.

- *i rapporti con la Germania:*

La Polonia e la Germania hanno posto le basi per una collaborazione strategica: il Trattato per il riconoscimento definitivo della frontiera sull'Oder-Neisse (14 novembre 1990) e il Trattato di buon vicinato e di collaborazione amichevole (17 giugno 1991) hanno avvicinato i due popoli come mai, forse, è avvenuto nella loro storia. Non è facile superare gli odii del passato: non dimentichiamo che per i nazisti i polacchi, e gli slavi in generale, erano una razza inferiore. Ma oggi le cose sono cambiate, si offrono possibilità inedite. Ci sono molte occasioni di incontro fra i due popoli: l'Università di Viadrina, a Francoforte sull'Oder, ospita 2.500 studenti di cui 800 polacchi; la collaborazione e gli accordi transregionali si intensificano e si dimostrano un'ottima scuola di convivenza e di

cooperazione fra autorità locali. Perfino le polizie e i servizi di sicurezza collaborano fra di loro nella lotta alla criminalità organizzata.

Bisogna guardare le cose con realismo: una Polonia stabile fa comodo alla Germania perché le toglie la sensazione di essere un paese di frontiera con l'ignoto. L'amicizia fra i due paesi è dettata dal reciproco interesse ed è su questo che si può edificare un rapporto di collaborazione duraturo.

Notizie in breve

✓ La Comunità Polacca di **Torino** ha donato la somma di Lire 500.000 come contributo per la ricostruzione della Cappella della Sindone, distrutta da un incendio la primavera scorsa.

✓ Il 9 maggio si è tenuta la prima riunione dell'Associazione culturale italo-polacca di **Roma**.

✓ Il 7 giugno è stata restituita alla cittadinanza di **Genova**, alla presenza del Sindaco, la lapide in ricordo del soggiorno nel capoluogo ligure di Maria Konopnicka (1842-1910), scrittrice ed attivista politica polacca del secolo scorso. La Konopnicka ha tradotto in polacco le opere di Edmondo De Amicis, Ada Negri e Gabriele D'Annunzio. E' autrice della raccolta di liriche *Italia* (1901), in cui emerge il suo rapporto affettivo con la Liguria.

Le persone che desiderano ricevere regolarmente il Bolletino *Polonia Włoska* possono scrivere all'indirizzo della redazione. Contributi volontari, per coprire parte dei costi di pubblicazione e di spedizione, saranno accolti con favore. E' possibile versarli sul c/c postale n. 91443002 intestato a: Associazione Generale dei Polacchi in Italia, Via Piemonte 117, 00187 Roma. Si prega di specificare nella causale del versamento che si tratta di "contributi per il Bolletino".

Redakcja

Beata Brózda Roccasecca, Hanna Charuba Graziotti,
Andrzej Morawski, ks. Grzegorz Piotr Mrówczyński,
Ewa Nadzieja Sinatra (Rzym);
Barbara Głuska Trezzani (Mediolan);
Wanda Orda Barazza (Turyn).
Współpracowała z redakcją: Grażyna Kot.
Ania Malczewska (przepisanie tekstów);
Barbara Dulińska (wysyłki).

□ Daniela Pigliapoco

✉ **Polonia Włoska - Biuletyn Informacyjny**
c/o Associazione Generale dei Polacchi in Italia
Via Piemonte 117, 00187 Roma, Fax 06.4814263

Direttore responsabile: Andrea Morawski
Registrazione presso il Tribunale
di Roma n. 561/96 del 15.11.96
Tipografia: Abilgraf,
Via Pietro Ottoboni 11 - 00159 Roma
Finito di stampare nel luglio 1997